

Република Северна Македонија
Republika e Maqedonisë së Veriut
Агенција за цивилно воздухопловство
Agjencia e Aviacionit Civil

Бр. Нр.

08-489/1

03-04-2025

год. - VII

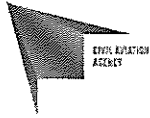
Скопје-Шkup

АГЕНЦИЈА ЗА ЦИВИЛНО
ВОЗДУХОПЛОВСТВО

ВОВЕДНИ ЛЕТОВИ
УПАТСТВО ЗА ОПЕРАТОРИТЕ

OPS/NCO-GM - 001

УПАТСТВО ЗА ОПЕРАТОРИТЕ - ВОВЕДНИ ЛЕТОВИ

Одделение за летачка оператива

СОДРЖИНА

<u>Содржина</u>	<u>2</u>
<u>Кратенки</u>	<u>3</u>
<u>Дефиниции</u>	<u>3</u>
<u>ОБЈАСНУВАЊЕ НА СИМБОЛИТЕ</u>	<u>4</u>
<u>ЛИСТА НА ИЗДАНИЈА И РЕВИЗИИ</u>	<u>4</u>
<u>ВОВЕД СО ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ</u>	<u>5</u>
<u>СПИСОК НА ВАЖЕЧКИ СТРАНИЦИ</u>	<u>6</u>
<u>ТАБЕЛА ЗА ОДОБРУВАЊЕ</u>	<u>6</u>
<u>СПИСОК НА ДИСТРИБУЦИЈА</u>	<u>7</u>
<u>РЕФЕРЕНТНИ ДОКУМЕНТИ</u>	<u>7</u>
<u>1. ВОВЕД</u>	<u>8</u>
<u>2. НАСОКИ</u>	<u>9</u>
<u>3. ОБЈАСНУВАЊЕ НА ТЕРМИНИТЕ</u>	<u>10</u>

УПАТСТВО ЗА ОПЕРАТОРИТЕ - ВОВЕДНИ ЛЕТОВИ

Одделение за летачка оператива

КРАТЕНКИ

Кратенка	Значење
ATO	Authorised Training Organization (Одобрена организација за обука)
DTO	Declared Training Organization (Декларирана организација за обука)
PIC	Pilot in Command (Пилотот зад командите на воздухопловот кој е одговорен за неговата работа и безбедноста за време на летот).
VFR	Visual Flight Rules (Правила за визуелно летање)
EASA	European Union Aviation Safety Agency (Агенција за цивилно воздухопловство на Европската Унија)
LAPL	Light Aircraft Pilot Licence (пилотска дозвола за лесен воздухоплов)
PPL	Private Pilot Licence (приватна пилотска дозвола)
CAT	Commercial Air Transport (Комерцијален Воздушен Транспорт)
АЦВ	Агенција за Цивилно Воздухопловство

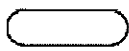
ДЕФИНИЦИИ

Термин	Дефиниција
"Воведен лет"	секој лет за кој што не се плаќа надоместок или се добива друг вреден надоместок и се состои од воздушна тура со кратко времетраење, понудена од одобрена организација за обука или организација создадена со цел да се промовираат воздухопловно-спортски активности или рекреативна авијација, со цел привлекување нови кандидати за обука или нови членови.

ОБЈАСНУВАЊЕ НА СИМБОЛИТЕ

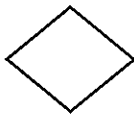
Подолу е наведено објаснување на симболите на дијаграмот на текот на процесот кои се користени во овој прирачник.

Почеток/крај на процедурата

Активност

Контролна ставка, контролна активност

Документ, информација

Точка на спојување

ЛИСТА НА ИЗДАНИЈА И РЕВИЗИИ

Рев. Бр.	Дата	Внесено од	Опис на ревизијата
00	03.04.2025	Сашо Мојсоски	Прво издание

УПАТСТВО ЗА ОПЕРАТОРИТЕ - ВОВЕДНИ ЛЕТОВИ

Одделение за летачка оператива

ВОВЕД СО ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Упатството е издаден од страна на:

Агенција за цивилно воздухопловство

Даме Груев 1, 1000 Скопје, Р.С. Македонија

Агенција за цивилно воздухопловство врз основа на член 9 став (1) алинеа 12 од Законот за воздухопловство (СВ на РСМ 14/24, 224/24 и 03/25), а во врска со ARO.OPS.300 Introductory flights од ЕУ Регулативата 965/2012, транспонирана со Правилникот за летачки операции (СВ на РСМ 195/24). Сите прашања во врска со ова упатство треба да бидат адресирани на ops@caa.gov.mk

Ова издание на овој прирачник влегува во сила со денот на донесувањето. Секоја понатамошна ревизија на овој прирачник влегува во сила со денот наведен во Табелата на одобрување.

За издавачот:

Драги Стојаноски, директор на АЦВ

УПАТСТВО ЗА ОПЕРАТОРИТЕ - ВОВЕДНИ ЛЕТОВИ

Одделение за летачка оператива

СПИСОК НА ВАЖЕЧКИ СТРАНИЦИ

Стр.	Изд.	Рев.	Датум
2	01	00	03.04.2025
3	01	00	03.04.2025
4	01	00	03.04.2025
5	01	00	03.04.2025
6	01	00	03.04.2025
7	01	00	03.04.2025
8	01	00	03.04.2025
9	01	00	03.04.2025
10	01	00	03.04.2025
11	01	00	03.04.2025

ТАБЕЛА ЗА ОДОБРУВАЊЕ

	Име и Позиција	Дата	Потпис
Подготвил:	Сашо Мојсоски, Раководител на Одделение за летачка оператива	03.04.2025	
Контролирал:	Кире Колевски, Раководител на Одделение за SQS и мониторинг на усогласеност	03.04.2025	
Одобрил:	Драги Стојаноски, Директор	03.04.2025	

УПАТСТВО ЗА ОПЕРАТОРИТЕ - ВОВЕДНИ ЛЕТОВИ

Одделение за летачка оператива

СПИСОК НА ДИСТРИБУЦИЈА

Прим. Бр.	КОРИСНИК	ВИД НА ФОРМА	БРОЈ НА ПРИМЕРОЦИ
1.	Архива	Оригинал - печатена копија	1
2.	Раководител на Одделение за SQS и мониторинг на усогласеност	Оригинал - печатена копија	1
3.	Раководител на одделение	Печатена копија	1
4.	АЦБ Google Drive	Дигитална копија	1
5.	АЦБ веб страна*	Дигитална копија	1

*Последната верзија од овој документ е достапна во електронска форма на www.caa.gov.mk

РЕФЕРЕНТНИ ДОКУМЕНТИ

	Код на документот	Име на документот
1.	Reg. (EU) 965/2012	Regulation (EU) No 965/2012 on Air Operations
2.	СВ на РСМ 195/24	Правилник за летачки операции
3.	DGO/QSM-MAN-001	Integrated Quality System Manuel
4.	СВ на РСМ 14/24, 224/24 и 03/25	Закон за воздухопловство

1. ВОВЕД

1.1. Информациите во ова Упатство се наменети да обезбедат насоки за поединци и организации во врска со воведни летови извршени од организација за обука на пилоти (Одобрена организација за обука - АТО / Декларирана организација за обука - DTO), или од организација создадена со цел промовирање воздухопловно-спортски активности или рекреативна авијација.

1.2. Европската Регулатива за воздушни операции (ЕУ) бр. 965/2012, транспонирана со Правилникот за летачки операции (СВ на РСМ 195/24), пропишува отстапување за воведни летови во член 6.4а (с) и дава можност воведните летови да се летаат во согласност со оперативните правила за некомерцијални летови кои подлежат на специфични услови. Условите за спроведување на воведен лет се:

- i. Воздухопловот се користи од страна на Одобрена организација за обука (АТО), Декларирана организација за обука (DTO), или организација создадена со цел да промовира спортска или рекреативна авијација,
- ii. Пилотот кој управува со воздухопловот (PIC) е соодветно лиценциран, со впишан соодветен рејтинг и во рамките на пропишаните услови за неодамнешно искуство,
- iii. Може да се користат само некомплексни воздухоплови на моторен погон,
- iv. Главното место на деловно работење мора да биде во Република С. Македонија,
- v. Воздухопловот е во сопственост на организацијата или е под закуп (dry-lease),
- vi. Летот не генерира профит дистрибуиран надвор од организацијата, и
- vii. Секогаш кога се вклучени лица кои не се членови на организацијата, летовите претставуваат само маргинална активност на организацијата.

1.3. NCO.GEN.103 од (ЕУ) Регулативата бр. 965/2012, транспонирана со Правилникот за летачки операции (СВ на РСМ 195/24), дозволува воведните летови да бидат спроведени со употреба на некомплексни воздухоплови на моторен погон, освен балони и едрилици, кога се извршуваат во согласност со точка 1.2. од ова упатство мора да бидат во согласност со следното:

- i. Летот мора да започне и да заврши на истиот аеродром или оперативно место, освен за едрилици или балони,
- ii. Летот ќе се одвива според правилата за визуелен лет (VFR) дење,
- iii. Летовите ќе бидат надгледувани од назначено лице одговорно за нивната безбедност
- iv. Треба да се почитуваат сите други услови пропишани од АЦВ.

1.4. Отстапувањата за воведни летови се однесуваат и на акробатските летови и оние што се изведуваат од падобрански организации и едриличарски клубови.

- 1.5. Имати на дозвола за приватен пилот (PPL) можат да вршат воведни летови, доколку имаат вкупен налет од најмалку 150 часа, од кои најмалку 50 часа на типот на воздухопловот со кој се вршат воведните летови. При тоа, тие не смеат да добиваат никаков паричен надоместок за летот.

2. НАСОКИ

2.1. Секоја организација која спроведува воведни летови треба да ги информира потенцијалните патници дека за тие летови не се бара да бидат усогласени со истите безбедносни прописи како оние што важат за операции за комерцијален воздушен транспорт (CAT) / Јавен транспорт (PT).

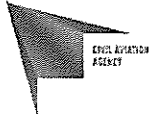
2.2. Целта на воведните летови е да се привлечат нови кандидати за обука или нови членови. Тие не се дизајнирани за да ја заменат вежбата 3 - Лет за воздушно искуство според LAPL и PPL програмата за обука од (ЕУ) Регулативата бр. 1178/2011, транспонирана со Правилникот за екипаж на воздухоплов (СВ на РСМ 228/20), во која квалификуван инструктор обично ќе даде демонстрација на контролите и некои вежби за обука за летање со учесникот кој управува со авионот. Времето на лет како патник на воведен лет не може да се смета за обука за доделување пилотска дозвола.

2.3. Патниците треба да бидат навреме информирани дека пилотот може да го измени или откаже летот од било кој причина, дури и моментално и дека нема обврска да го заврши летот.

2.4. Воведниот лет треба да се состои од воздушна тура со кратко времетраење. Тоа не се смета како пробна обука и не може да се смета за обука за лиценца. Кога летот го спроведува пилот кој НЕ поседува валиден сертификат за инструктор, контролата на воздухопловот не смее да му се предаде на патникот под никакви околности.

2.5. Воведните летови, по правило се извршуваат во реонот на аеродромот од кој се полетува и на кој се слетува, надвор од контролиран воздушен простор и надвор од зона на густо населени области.

2.6. Маргиналната активност треба да се сфати како многу мал дел од целокупната активност на организацијата. Организација која има намера да понуди такви летови како редовен бизнис се смета дека не го исполнува условот за маргинална активност.

2.7. Воведни летови организирани со единствена намера да генерираат приход за организацијата не се сметаат за маргинална активност.

2.8. Организација создадена со цел да промовира воздухопловно-спортски активности или рекреативна авијација, значи непрофитна организација, основана според важечкото национално законодавство со единствена цел собирање на лица кои го делат истиот интерес за генерална авијација за да летаат за задоволство или за скокање со падобран и акробатски летови.

2.9. Воздухоплови кои не се регистрирани во МК, мора да се усогласат со релевантните правила на EASA Ops доколку извршуваат летови во Македонија. Сепак, од нив може да се бара и да се придржуваат до прописите на државата на регистрација доколку забранува спроведување на воведни летови.

2.10. Операторот и пилотот треба да го проценат ризикот за патниците во авионот и треба да вклучи проценка на:

- Тренажата на пилотот,
- Познавањето на авионот што треба да се користи и придружните процедури за итни случаи,
- Пресметки за тежина и рамнотежа и перформанси на авионот,
- Предложената локација, рута, воздушен простор и какви било оперативни ограничувања,
- Временски прогнози, актуелни и трендови; запомнете дека летот мора да се изврши во согласност со VFR само дење.
- Сите други критериуми кои разумно треба да се сметаат како дел од севкупниот ризик треба да се завршат за секој лет за да се обезбеди безбедно и пријатно искуство за патниците.

3. ОБЈАСНУВАЊЕ НА ТЕРМИНИТЕ

3.1. „Воведен лет“ значи секој лет за кој што не се плаќа надоместок или се добива друг вреден надоместок и се состои од воздушна тура со кратко времетраење, понудена од одобрена организација за обука или организација создадена со цел да се промовираат воздухопловно-спортски активности или рекреативна авијација, со цел привлекување нови кандидати за обука или нови членови. Друг вреден надоместок значи било кое право, интерес, добивка или корист што корисникот ќе му го даде на давателот на услугата.

3.2. Воздухопловот се смета дека е во „лет“ од моментот кога, по влегувањето на екипажот

за полетување, се движи на сопствен погон, до моментот кога ќе биде паркиран на платформа по слетувањето.

3.3. Членот 6.4 а (с) од (ЕУ) Регулативата бр. 965/2012 за воздушни операции, транспонирана со Правилникот за екипаж на воздухоплов (СВ на РСМ 228/20), се применува на некомплексни воздухоплови на моторен погон кои вршат воведни летови според следното:

„воведни летови, падобрански скокови, влечење едрилица во аерозапрега или акробатски летови било од организација за обука која има главно место на деловно работење во Р.С. Македонија и е одобрена во согласност со (ЕУ) Регулативата бр. 1178/2011, транспонирана со Правилникот за екипаж на воздухоплов (СВ на РСМ 228/20), или од организација создадена со цел да промовира воздухопловно-спортски активности или рекреативна авијација, под услов воздухопловот да е сопственост на организацијата или е под закуп (dry-lease), дека летот не генерира профит дистрибуиран надвор од организацијата и дека секогаш кога се вклучени лица кои не се членови на организацијата, таквите летови претставуваат само маргинална активност на организацијата.

3.4. „Комплексен воздухоплов на моторен погон“ значи:

(i) авион:

- со максимална сертифицирана маса на полетување што надминува 5.700 kg, или
- сертифициран за максимална конфигурација на седишта за патници повеќе од 19, или
- сертифициран за работа со минимум екипаж од најмалку двајца пилоти, или опремен со (а) турбомлазен мотор(и) или повеќе од еден турбо-мотор,

(ii) хеликоптер сертифициран:

- за максимална маса на полетување што надминува 3.175 kg, или
- за максимална конфигурација на седишта за патници од повеќе од 9, или
- за работа со минимум екипаж од најмалку двајца пилоти, или

(iii) воздухоплов со ротор со навалување.

3.5. „Некомплексен воздухоплов на моторен погон“ или „освен комплексен воздухоплов на моторен погон“ (кој вклучува едрилици и балони) треба да се толкува соодветно на толкувањето за комплексен воздухоплов на моторен погон.